

A Voorwoord

Voor een schrijver is het voorwoord het meest ondankbare onderdeel van het boek. Je weet dat iedereen er haastig doorheen bladert, op zoek naar bijeenkomst 1 en toch doe je er je best op. En dat moet ook! Want het voorwoord is het enige moment waarop de schrijver zich persoonlijk richt tot de lezer om te vertellen waarom en hoe deze modules tot stand zijn gekomen en wie daar allemaal een rol in hebben gespeeld. En dat is best een leuk verhaal!

De 'Leerroutes Dyslexie' zijn het resultaat van een speurtocht die begon in 2000. Vanaf dat moment kreeg de Helpdesk Dyslexie van de Hogeschool Rotterdam te maken met de PABO-studenten die als gevolg van hun dyslexie tegen studieproblemen opliepen. Het eerste signaal kwam vanuit de PABO van de eigen hogeschool, maar – toeval bestaat niet – dit werd al spoedig gevolgd door vragen van studenten en studentendecanen van andere PABO's. Al snel ontstond een landelijke werkgroep van PABO-studenten met dyslexie. De eerste verkenningen van dit gebied werden gerapporteerd in de tijdschriften 'Binding van Handicap en Studie' (2002), in 'Woortblind' (2003) en in het boek 'Studeren met dyslexie'. (Hofmeester, 2002)

Duidelijk werd, dat materialen, methodieken en toetsvormen die gemeengoed zijn in het onderwijs – en dus ook op PABO's –, over het algemeen niet erg aansluiten bij de 'dyslectische leerstijl'.

Tegelijkertijd kwamen we erachter, dat er een scala van methodieken en (digitale) materialen is – en wordt – ontwikkeld waarbij studenten met dyslexie veel meer tot hun recht komen.

Dit bleek zelfs te gelden voor het beladen onderwerp 'spelling'. We ontmoetten Irene Besnard-van Baaren, die in haar praktijk al jaren kinderen met dyslexie succesvol begeleidde en haar werkwijze voor de leerkrachten van een naburige Montessori-basis-school in een cursus had vastgelegd. Een studiemiddag 'Spelling leren met het hele brein' in 2003 bleek voor de werkgroepsleden een groot succes.

Via een subsidie van het Impulsproject van Handicap en Studie werden we in 2004 in staat gesteld om onze ideeën over studiestrategieën waar studenten met dyslexie effectiever mee zouden kunnen werken, om te zetten tot een cursus. Dit werden twee modules: 'Dyslexie en studievaardigheid' en 'Spelling leren met het hele brein' waarvoor de Hogeschool Rotterdam in 2005 de Impulsprijs ontving. Het commentaar bij de prijsuitreiking van toenmalig directeur Jan Nagtegaal was: 'Waarom bied je deze modules alleen aan PABO-studenten aan? Andere studenten met dyslexie zouden hier ook veel profijt van hebben.'

Afgesproken werd, om met het geldbedrag dat aan deze prijs was verbonden, de Leerroutes Dyslexie voor een grotere doelgroep verder te ontwikkelen.

Uit de evaluatie van de eerste module bleek dat de studenten de onderwerpen erg waardeerden, maar het tempo veel te hoog vonden. Er bleek meer tijd nodig om de aangeboden vaardigheden echt onder de knie te krijgen en om te beoordelen of het inpasbaar was in de eigen studieaanpak.

Zo ontstond de huidige vorm. De module 'Dyslexie en studievaardigheid' werd uitgebreid met de module 'Ontwikkel je eigen leerstijl'. Beide modules zijn bedoeld voor alle studenten met dyslexie in het Hoger Onderwijs. De module 'Spelling leren met het hele brein' is vooral gericht op docenten en dyslectische studenten van PABO's en lerarenopleidingen voortgezet onderwijs.

Sinds 2007 worden de eerste twee modules op de Hogeschool Rotterdam als keuze-modules aangeboden aan studenten met dyslexie. In een aantal opleidingen fungeren ze als vervanging voor de verplichte taaltoets. De inhoud is steeds met de studenten geëvalueerd en op grond daarvan opnieuw bijgesteld. Het resultaat daarvan ligt nu in boekvorm voor u.

Maar ook een eindresultaat is maar tijdelijk. Zoals je bij het koken recepten steeds meer verfijnt, afstemt op de smaak van je gasten of aanpast op wat je in huis hebt, zo raden we u als gebruiker aan om deze 'Leerroutes Dyslexie' te gebruiken. Lees de handleiding, voer de modules uit en verander daarna alles wat beter kan of anders moet, natuurlijk wel met behoud van de randvoorwaarden die in de uitgangspunten zijn beschreven.

'It takes a village to raise a child' luidt een mooi gezegde. De totstandkoming van deze modules heeft zo ongeveer een stad nodig gehad!

Waar zal ik beginnen met bedanken?

Ik begin met de instellingen. Het was de Hogeschool Rotterdam die de ruimte gaf voor een Helpdesk Dyslexie en om een beleid 'studeren met een functiebeperking' te formuleren en te implementeren. Dank dus aan de toenmalige leden van het College van Bestuur - en met name portefeuillehouder 'studeren met een functiebeperking' Jan Roelof - en aan de talloze collega's die zich met hart en ziel inzetten voor de ontwikkeling van de kwaliteiten van hun studenten. Het zou meerdere pagina's vergen hen hier allemaal te noemen, maar ik kan ieder persoonlijk verzekeren dat mijn waardering voor hun werk en mijn dank voor hun ondersteuning groot is. Ik beperk me hier tot het noemen van degenen met wie ik het nauwst heb samengewerkt: Janna Verdonk, Jan Roel van Zuilen, Elly Stoop en Menno Siljée.

Via Handicap + Studie kon de Hogeschool Rotterdam een startsubsidie aanvragen bij het Ministerie van OC&W.

Een apart dankwoord is zeker op zijn plaats voor Handicap + Studie als inspirerende en constructieve samenwerkingspartner met als belangrijkste personen: Jan Nagtegaal, Jan Westgeest, Nelleke den Boer, Lex Janssen en Marian de Groot.

Vervolgens bedank ik uit de grond van mijn hart alle studenten met dyslexie met wie ik heb mogen samenwerken in de werkgroep PABO-studenten, de Helpdesk Dyslexie en de keuzemodules. Geen opleiding of studie heeft me meer kennis, inzicht en plezier opgeleverd dan deze samenwerking.

Waar het gaat om het vastleggen van de modules gaat allereerst veel dank uit naar de 'meelezers'. Als ik dacht dat mijn teksten al helemaal 'af' waren, wisten zij er toch allerlei rechtlijnige uitspraken, kromme formuleringen, spelfouten en dubbele spaties uit te halen: Irene Besnard-van Baaren, Jan Roel van Zuilen, Elly Stoop, Sjan Verhoveen en Janneke van der Horst.

Een apart woord van dank gaat uit naar mijn trouwe, geduldige, optimistische en wijze vriendin Irene Besnard-van Baaren, die niet alleen vanaf het begin deze Leerroutes Dyslexie met al zijn hobbels en hindernissen heeft meegelopen en daarbij kritisch bleef over de inhoud, maar me ook liet delen in haar grote kennis op het gebied dyslexie-wetenschap en ontluikende geletterdheid. Het werken met Irene valt niet los te zien van haar man Pieter, die ons tijdens onze werksessies niet alleen bijstond met koffie, thee en overheerlijke broodjes, maar die ook in recordtempo het prachtige ontwerp voor de cover van de drie modules maakte. Ook veel dank aan hem.

Een volgend dankwoord geldt een andere trouwe vriendin: Sjan Verhoeven, met wie ik op Zandvoort veel inspirerende discussies had over dyslexie en onderwijs en die daarnaast de nodige bijeenkomsten van deskundig commentaar voorzag, de checklist meervoudige intelligentie up-to-date houdt en me inwijdde in een snelleestechiek die aansluit bij dyslexie.

Dankzij Paulien van der Helm, dyslexiespecialist van Hogeschool Windesheim met haar kennis op het gebied van digitale hulpmiddelen en haar kritische blik, werd bijeenkomst 5 veel actueler en bruikbaar. Dank je wel, Paulien, voor je rustige, maar zeer accurate hulp. Dank ook aan Tijs de Boer voor zijn aanvullingen bij bijeenkomst 6 en aan Jasper Hofmeester voor het opmaken van het conflictdiagram in bijeenkomst 16. Ik wil ook graag Marzenka Rolak bedanken, mijn opvolgster bij de Hogeschool Rotterdam, die me met haar kennis van de nieuwe media en haar inzichten over module 2 inspireerde tot een aantal ingrijpende veranderingen. Als geschenk uit de hemel kwam Janneke van der Horst, voor wie als oudlid van de doelgroep het werk met illustraties gemakkelijker afging dan het meelesen, maar dat toch deed en met haar eigenzinnige bijdragen en heerlijke werkbijeenkomsten de laatste loodjes zeer dragelijk maakte. Janneke is ook verantwoordelijk voor het ontwerp van de taal- en beelddenkertjes die hier en daar de tekst opvrolijken.

En last, but zeker not least wil ik Huug van Gompel, directeur van Garant-Uitgevers enorm bedanken voor zijn bedaarde, humorvolle vertrouwen in de uitkomst van het hele proces.

Daarnaast heeft het leven me gezegend met een uitgebreide familie en schoonfamilie. Dat betekent onder andere: naast veel (sollicitatie)brieven, rapportages en scripties corrigeren, ook veel belangstelling, emotionele en praktische ondersteuning op vele gebieden. Ook hen ga ik niet allemaal noemen, maar dankbaar ben ik ieder van hen. Dit geldt uiteraard ook voor mijn man en zoons die met hun enthousiasme, zorg en vertrouwen zorgden voor een comfortabele thuisbasis. Zonder hen was het zeker niet gelukt. Weliswaar hebben beide zoons in de afgelopen jaren het ouderlijk nest verlaten, maar ze hebben me verzekerd, dat dit niets van doen had met de Leerroutes Dyslexie.

Kortom: naast veel werk heeft het ontwikkelen en beschrijven van de Leerroutes Dyslexie veel plezier opgeleverd. We wensen alle studentendecanen, studieloopbaancoaches, docenten, leerkrachten, studenten en leerlingen evenveel plezier aan het gebruik van deze Leerroutes Dyslexie als waarmee ik er met zoveel mensen aan heb gewerkt.

Nel Hofmeester
September 2014